

Stereotypy dotyczące bezrobotnych

ZAKOŃCZENIE

Na podstawie przeprowadzonych badań hipoteza została zweryfikowana pozytywnie. Wśród pracowników Telekomunikacji Polskiej S.A. wystąpiły negatywne stereotypy dotyczące bezrobocia i bezrobotnych.

Do badań przystąpiono z głównym założeniem, że wśród badanych może wystąpić więcej niż jeden stereotyp bezrobotnego, może on zostać przyjęty przez badanych lub odrzucony. Przyjęcie bądź odrzucenie będzie się wiązało z podatnością danego respondenta na przyjmowanie stereotypowych przekonań, bądź odpornością na propagowane np. w mediach wzory zachowań. Będzie zależało także od osobistych doświadczeń życiowych, wieku, wykształcenia, wiedzy o zjawisku bezrobocia i przede wszystkim od kontaktów lub ich braku z osobami bezrobotnymi. Nie bez znaczenia była także wiedza, jaką badani posiadali na temat problemu bezrobocia, komu przypisywali odpowiedzialność za jego występowanie, samym bezrobotnym lub państwu.

Tylko połowa badanych (51,4%) potrafiła trafnie zdefiniować zjawisko bezrobocia, jako brak pracy dla chcących pracować. Podobnie, jeżeli chodzi o definicję bezrobotnego, tylko niespełna połowa osób biorących udział w ankiecie udzieliła odpowiedzi, wolnej od negatywnych przekonań. Co może świadczyć o niedostatecznej wiedzy badanych na temat bezrobocia.

Zdecydowana większość badanych nie akceptowała bezrobocia, aż 96% uznało, że jest ono w Polsce za duże. Badani nie wykazali się jednak zrozumieniem dla bezrobotnych, oceniając ich w stereotypowych kategoriach i nie szczędząc negatywnych określeń pod ich adresem.

Z równie negatywną oceną spotkała się pomoc państwa, które

oferuje bezrobotnym szereg możliwości aktywizacji zawodowej. Począwszy od materialnej pomocy w postaci zasiłku, poprzez różnego rodzaju szkolenia organizowane przez urzędy pracy i inne instytucje państwowe, stypendia, staże zawodowe, a skończywszy na pomocy w utworzeniu i prowadzeniu własnej działalności gospodarczej.

W opiniach badanych wszyscy zarejestrowani bezrobotni nie powinni otrzymywać zasiłków, takiego zdania było aż 92% badanych. Pogląd ten ujawnia negatywne nastawienie do bezrobotnych, jako osób, którym nie należy się żadna pomoc finansowa. Oceniani są jako winni sytuacji, w jakiej się znaleźli.

Wpływa na tę, jak i na inne opinie może mieć fakt, że wszystkie osoby biorące udział w badaniu pracują, kwestia pobierania zasiłków nie dotyczy ich osobiście.

Krzywdzące opinie na temat bezrobotnych mogą wynikać z błędu atrybucji przyczyn sytuacji, w jakiej znaleźli się bezrobotni. Badani, jako obserwatorzy byli bardziej skłonni upatrywać przyczyn cudzego nieszczęścia, jakim jest utrata pracy we właściwościach i cechach samych bezrobotnych.

Stereotypy na temat bezrobotnych najbardziej ujawniły się w odpowiedziach na pytanie otwarte o cechy typowego bezrobotnego, które w większości okazały się być były negatywne lub neutralne. Badani dokonywali generalizacji, klasyfikując bezrobotnych jako leniwych, uchylających się od pracy, zaniedbanych, nadużywających alkoholu, wręcz brudnych i śmierdzących.

Wykazywali również postawę współczującą bezrobotnym, jako osobom nie posiadającym kwalifikacji zawodowych, niezaradnym, pozostawionym samym sobie, niewykształconym i zrezygnowanym.

Negatywne stereotypy częściej przyjmowały osoby posiadające średnie wykształcenie, przeważnie młode, do 34 roku życia. Surowsze i w dużej mierze krzywdzące oceny i określenia

pojawiały się wśród osób, które nie miały w ciągu ostatnich 5 lat osób bezrobotnych w rodzinie.

Informacje, posiadane na temat bezrobotnych i bezrobocia mogły pochodzić ze środków masowego przekazu, ponieważ badani wymienili jako główne źródło informacji o rynku pracy. Media natomiast jak było wspomniane często upowszechniają one niekorzystne dla bezrobotnych stereotypy, jako ludzi uchylających się od pracy, dorabiających „na czarno”, dopuszczających się przestępstw.

Stąd mogły również pochodzić odpowiedzi na pytanie o różnice pomiędzy bezrobotnymi a pracującymi i przestępstwami przez nich popełnianymi. Aż 33% badanych uznało, że bezrobotni częściej wchodzi w konflikt z prawem niż osoby pracujące.

Opinie na temat bezrobotnych, jako o osobach nie posiadających kwalifikacji zawodowych i leniwych bardzo często przewijały się w trakcie całych badań, także w odpowiedziach o zalety i wady polskiego bezrobotnego, gdzie badanym znacznie łatwiej przychodziły na myśl negatywne cechy i określenia. Prośba o wymienienie innych niż wskazane zalet nastroczyła badanym nie lada trudności. Żadna z ankietowanych osób nie potrafiła, lub nie chciała wskazać ani jednej dodatkowej, pozytywnej cechy bezrobotnego.

Badani byli skłonni przypisywać bezrobotnym oprócz negatywnych cech charakteru, równie niekorzystne określenia na temat wyglądu zewnętrznego. Przypisywanie członkom danej grupy negatywnych atrybutów odnośnie wyglądu, może prowadzić do powstania pozornych korelacji pomiędzy wyglądem zewnętrznym a zachowaniem skojarzonym z tym cechami fizycznymi. Negatywne cechy zarówno wyglądu i charakteru, przypisywane bezrobotnym mogą stać się trafnymi stereotypami w wyniku oddziaływania samospełniającej się przepowiedni.

Stereotypizacja może mieć wpływ na dyskryminację bezrobotnych. Osoby, które przypisują im szereg niekorzystnych cech, mogą

również gorzej ich traktować. Bezrobotni doświadczając tych reakcji otoczenia mogą zacząć zachowywać się zgodnie z wymaganiami i oczekiwaniami innych. U osób bezrobotnych, które mają zaburzoną percepcję własnej osoby, poprzez utratę poczucia wartości, obniżenie samooceny, konsekwencje tak daleko idącej stereotypizacji mogą mieć wpływ na podejmowane przez nich wysiłki w znalezieniu nowego zatrudnienia. Gorsze zaprezentowanie na rozmowie kwalifikacyjnej może skutkować nie otrzymaniem upragnionej pracy i tym samym pozostawaniem w sytuacji bezrobocia.

W opiniach pracowników Telekomunikacji Polskiej wystąpiły różnice w stereotypie bezrobotnych kobiet i mężczyzn na korzyść płci żeńskiej. Bezrobotne kobiety zostały ocenione jako osoby wykonujące w okresie pozostawania bez pracy wszystkie domowe czynności i obowiązki. Natomiast mężczyzn sklasyfikowano jako nadużywających alkoholu, biernych i dopuszczających się kradzieży.

Powyższe przekonania niewątpliwie są efektem stereotypów, które zostały przyswojone przez badanych w wyniku wychowania. Stanowią integralną część struktury społecznej, wspólną dla ludzi należących do danej kultury, która wyznacza kobietom i mężczyznom określone role społeczne. Nawet jeśli nie są one do końca uznawane i pochwalone to uczestnictwo w danej kulturze wiąże się z ich znajomością, lub akceptacją bardziej lub mniej świadomą.

Mogą również wynikać z błędu korespondencji, polegającym na wnioskowaniu o cechach w kontekście pełnionych ról społecznych. Indywidualne cechy reprezentanta są przenoszone w postaci uogólnienia na całą grupę, w tym przypadku grupę kobiet lub mężczyzn.

Uzyskane wyniki, mimo iż były próbą systematyzacji stereotypów tylko wybranej grupy stu osób, znalazły swoje potwierdzenie w porównaniu z rezultatami badań CBOS, zarówno wśród pracujących, jak i bezrobotnych respondentów.

Zarówno pośród pracowników Telekomunikacji Polskiej S.A. i badanych CBOS zjawisko bezrobocia spotkało się z negatywną oceną.

Przyczyn utraty pracy obie grupy badanych upatrywały po części w samych bezrobotnych jak i w czynnikach od nich niezależnych, takich jak np. zwolnienia z inicjatywy zakładu pracy.

W obu badaniach ludzie młodzi byli bardziej skłonni do przypisywania bezrobotnym takich cech i postaw jak: brak odpowiednich kwalifikacji, skłonność do wykorzystywania systemu oparcia społecznego, oraz brak motywacji do poszukiwania pracy.

Podobieństw doszukano się także w odpowiedziach na pytanie o skutki bezrobocia. W oby dwóch badaniach ankietowani uznali, że najbardziej dotkliwym skutkiem braku zatrudnienia są problemy finansowe. Podobnie dużą ilość wskazań w obu badaniach otrzymało poczucie bezradności, oraz konflikty w rodzinie osób bezrobotnych. Różnice w niektórych odpowiedziach wynikały z osobistych sytuacji badanych, bezrobotni byli bardziej skłonni wskazywać na uzależnienie finansowe od innych, a badani pracujący wymieniali, jako jeden z poważniejszych skutków migracje.

Podsumowując, na stereotypy i opinie na temat bezrobotnych wpływ miało kilka czynników. Przede wszystkim cechy demograficzne, takie jak wiek (młodszy badani byli mniej powściągliwi w swoich ocenach), płeć (kobiety częściej wskazywały na negatywne cechy, być może mając na myśli bezrobotnych mężczyzn), wykształcenie (badani z wyższym wykształceniem, częściej niż inni zarzucali bezrobotnym brak wykształcenia, niechęć do przekwalifikowania się czy bierność).

Dużą rolę odegrał także taki czynnik, jakim jest bezpośredni kontakt z bezrobotnym. Badani, którzy zadeklarowali, że mieli w ciągu ostatnich 5 lat osobę pozostającą bez pracy w

rodzinie, przypisywali bezrobotnym mniej negatywnych cech i określeń.

Nie bez znaczenia był również fakt, że badanie przeprowadzono na grupie osób pracujących. Jak już wcześniej było wspomniane dążenie do uzyskania pozytywnej samooceny uruchamia mechanizm stronniczości wobec grupy własnej. Stąd wniosek, że poprzez zakwalifikowanie bezrobotnych do grupy obcej, badani mogli z łatwością dokonywać negatywnych ocen i generalizacji dotyczących bezrobotnych, spostrzegając ich jako bardziej jednorodną grupę niż są w rzeczywistości.

Nie podlega wątpliwości fakt, że, mimo iż hipoteza została zweryfikowana pozytywnie, stereotypy, które wystąpiły w odpowiedziach badanych były zbyt daleko idącymi generalizacjami. Większość osób biorących udział w badaniu to osoby młode, dla których obecna praca jest tylko zatrudnieniem tymczasowym. Istnieje więc zagrożenie, że mogą one w każdej chwili zmienić zawód i stać się pracownikami urzędów pracy czy też agencji rekrutacyjnych. Ujawnione w badaniu stereotypy mogą mieć w takiej sytuacji wpływ na sposób traktowania osób bezrobotnych lub starających się o dane stanowisko.

Stąd potrzeba badań i demaskacji stereotypów dotyczących bezrobotnych, szczególnie wśród osób pracujących lub starających się o pracę z osobami które utraciły zatrudnienie. Niezbędne jest również podjęcie kroków w celu zwrócenia uwagi opinii publicznej na wszechobecne w mediach zniekształcenia percepcyjne, nie tylko dotyczące tej kategorii osób, oraz konieczność usprawnienia systemu informacji, która w umiarkowanych ilościach docierałaby do wszystkich zainteresowanych i pozwalała na indywidualną ocenę danych zjawisk, bez posługiwania się uproszczonymi schematami.

Jeśli szukają Państwo pomocy w napisaniu własnej pracy - potrzebują Państwo fachowych konsultacji to polecamy stronę [pisanie prac](#) - profesjonalna pomoc w pisaniu prac w granicach prawa.

Stereotypy **dotyczące** **bezrobotnych**

Pozycje książkowe:

Arcimowicz K.: Obraz mężczyzny w polskich mediach: prawda – fałsz – stereotyp, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk 2003

Aronson E.: Człowiek – istota społeczna, PWN, Warszawa 2002

Aronson E., Wilson T. D., Akert R. M.: Psychologia społeczna. Serce i umysł, Zysk i S-ka, Poznań 1997

Aronson E., Pratkanis A.: Wiek propagandy: Używanie i nadużywanie perswazji na co dzień, PWN, Warszawa 2005

Babbie E.: Badania społeczne w praktyce, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2004

Bańka A., Derbis R. (red.): Pomiar i poczucie jakości życia u aktywnych zawodowo oraz bezrobotnych, Środkowoeuropejskie Centrum Ekonomii Działania Społecznego, Poznań – Częstochowa 1995

Bańka A.: Zawodoznawstwo, doradztwo zawodowe, pośrednictwo pracy: psychologiczne metody i strategie pomocy bezrobotnym, Print-B, Poznań 2003

Borkowski T., Marcinkowski A.: Socjologia bezrobocia, Śląsk, Katowice 1999

Brzeziński J.: Metodologia badań psychologicznych, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1996

Caban W. (red.): Ekonomia, Absolwent, Łódź 1995

- Chlewiński Z., Kurcz I. (red.): Stereotypy i uprzedzenia, Instytut Psychologii PAN, Warszawa 1992
- Drożdż M.: Media: Teorie i fikcje, „Jedność”, Kielce 2005
- Francik A., Pocztowski A.: Wybrane problemy zatrudnienia i rynku pracy, Akademia Ekonomiczna w Krakowie, Kraków 1993
- Hopfinger M. (red.): Nowe media w komunikacji społecznej w XX wieku, Oficyna Naukowa, Warszawa 2005
- Hulk A. (red.): Środki masowego przekazu a człowiek niepełnosprawny: materiały międzynarodowego sympozjum TWK, Polskie Towarzystwo Walki z Kalectwem, Warszawa 1991
- Kabaj M.: Strategie i programy przeciwdziałania bezrobociu: studium porównawcze, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 1998
- Kofta M., Jasińska-Kania A. (red.): Stereotypy i uprzedzenia: uwarunkowania psychologiczne i kulturowe, „Scholar”, Warszawa 2001
- Kossowska M., Śmieja M., Śpiewak S. (red.): Społeczne ścieżki poznania, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk 2005
- Kranas G. (red.): Organizacja, praca, bezrobocie, Uniwersytet Warszawski, Warszawa 1999
- Kwiatkowski E.: Bezrobocie: podstawy teoretyczne, PWN, Warszawa 2002
- Lewacka M. (red.), Psychologia spostrzegania społecznego, Książka i Wiedza, Warszawa 1985
- Malikowski M., Markowski D. (red), Struktura społeczna, rynek pracy, bezrobocie, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej, Rzeszów 1996
- Mądrzycki T.: Psychologiczne prawidłowości kształtowania się postaw, Państwowy Zakład Wydawnictw Szkolnych, Warszawa 1970

- Młonek K.: Bezrobocie w Polsce w XX wieku w świetle badań, Krajowy Urząd Pracy, Warszawa 1999
- Nelson T.D.: Psychologia uprzedzeń, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk 2003
- Ratajczak Z. (red.): Psychologia: badania i aplikacje. T. 2 : Bezrobocie : strategie zaradcze i wzorce pomocy psychologicznej, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 1998
- Reszke I.: Wobec bezrobocia: opinie, stereotypy, „Śląsk”, Katowice 1999
- Rifkin J.: Koniec pracy: schyłek siły roboczej na świecie i początek ery postrynkowej, Wydawnictwo Dolnośląskie, Wrocław 2001
- Strelau J. (red.): Psychologia: podręcznik akademicki, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk 2000
- Sztompka P.: Socjologia. Analiza społeczeństwa, „Znak”, Kraków 2004
- Sztumski J.: Wstęp do metod i technik badań społecznych, „Śląsk”, Katowice 1995
- Sztumski J. (red.): Zeszyty naukowe: Górnośląska Wyższa Szkoła Handlowa. Zeszyt nr 25 Katedry Socjologii i Psychologii, Górnośląska Wyższa Szkoła Handlowa, Katowice 2004
- Walczak R.: Obraz siebie u kobiet długotrwale bezrobotnych, PWN, Warszawa 2004
- Wejland A.: Obrazy grup społecznych: studium metodologiczne, Instytut Filozofii i Socjologii PAN, Warszawa 1991
- Wojciszke B. (red.): Studia nad procesami wartościowania, Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk, Wrocław 1988
- Zagórski K., Strzeszewski M. (red.): "POLSKA, EUROPA, ŚWIAT.

Opinia publiczna w okresie integracji „, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2005

Ziomek A.: Absolwenci studiów wyższych na rynku pracy przed i po wejściu Polski do Unii Europejskiej: Zarys uwarunkowań, Górnośląska Wyższa Szkoła Handlowa, Katowice 2003

Materiały internetowe:

<http://www.mps.gov.pl/index.php?gid=704>, 23.02.2007

<http://www.osektorze.ngo.pl/x/33510>, 04.03.2004

[http://parl.sejm.gov.pl/WydBAS.nsf/0/120F6C4A9C3AC835C125724400301DD1/\\$file/infos_002%5B1%5D.pdf](http://parl.sejm.gov.pl/WydBAS.nsf/0/120F6C4A9C3AC835C125724400301DD1/$file/infos_002%5B1%5D.pdf), 05.03.07

<http://www.mps.gov.pl/index.php?gid=438>, 23.02.2007

http://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2005/K_064_05.PDF, 08.03.07

<http://portalwiedzy.onet.pl/66170,,,fizjonomika,haslo.html>, 12.04.07

http://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2005/K_053_05.PDF, 28.05.07

http://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2007/K_056_07.PDF, 29.05.07

http://www.tp.pl/prt/pl/o_nas/o_firmie/historia/;PSID=GlnSTb2Knp0dHpGd0YQ9!1394872196, 01.06.07

http://www.tp.pl/prt/pl/o_nas/o_firmie/grupa_tp/;PSID=GlrNyVQcJwGYhW7LT08t!1394872196, 01.06.07

http://www.tp.pl/prt/pl/o_nas/o_firmie/profil_dzial/;PSID=GlQpcnTRWt2bsCZcW8Lt!1394872196, 01.06.07

http://pl.wikipedia.org/wiki/Telekomunikacja_Polska_S.A., 01.06.07

http://www.tp.pl/prt/pl/o_nas/o_firmie/raport_spol/;PSID=GlrNyVQcJwGYhW7LT08t!1394872196, 01.06.07

http://www.tp.pl/b/binaries/PL/356567/raport_odpowiedzialnosci_spolecznej_tp_2005_summary_pl_365124808.pdf, 02.06.07

Jeśli szukają Państwo pomocy w napisaniu własnej pracy - potrzebują Państwo fachowych konsultacji to polecamy stronę [pisanie prac](#) - profesjonalna pomoc w pisaniu prac w granicach prawa.